

Portret Mihe Hočevarja

»Publika si zmeraj
zapomni samo slabo,
tega, kar je dobro, ne.«

Nejc Gazvoda, foto: Maša Pfeifer

Leta 2000, ko sem zaključeval osnovno šolo, je po kinodvoranah haral domači filmski fenomen, katerega citati so se kot stekli psi podili med šolskimi zidovi. Kot skorajšnji diplomant filmske režije bi rad rekel, da me je kot mulca očarala Duša Počkaj v *Plesu v dežju*, navdahnila Milena Zupančič v *Vdovstvu Karoline Žašler* ali presunila Ita Rina v *Erotikonu*. V resnici pa je bila moja slovenska filmska kraljica takrat Karmen Rupnik, gobčna frizerka iz filma *Jebiga* (2000, Miha Hočevar). Svoje fantazije o masaži lasišča sem skoraj uresničil, ko sem neslavno pogorel na avdiciji za film *Na planinah* (2003, Miha Hočevar), kjer je v komisiji sedela prav ta Karmen, in dobil tolažilno nagrado – avtogram gospodične, ki mi ga je napisala na račun za pijačo (za podlago je uporabila moj hrbet, oh ja). Še zdaj ga imam. Na njem piše: »Ko ti gre vse v življenju narobe – *Jebiga*. Karmen«

Čez desetletje intervjuvam človeka, ki je vsaj malce kreiral mojo mladost, in mu tega ne povem, ker je preveč normalen človek, da bi ga to zanimalo. Z Miho Hočevarjem, režiserjem kakih sto reklam (med drugim že kar kulturnih *Dobrih vil* in *Halo, Nina? A mi daš mamo na telefon?*) in štirih celovečernih filmov, sva se dobila dober teden po letošnjem Slovenskem filmskem festivalu, na katerem je z izjavo »To je vse, kar rabimo!« upravičeno pobasal nagrado občinstva za mladinsko komedijo *Gremo mi po svoje* (2010), in ostal prezrt v ostalih kategorijah (z izjemo Jurija Zrneca za glavno moško vlogo), česar pa je najbrž že vajen, saj se je podobna zgodba odvila tudi lani z med občinstvom toplo sprejeto *Distorzijo* (2009), ki je med mulci, sodeč po zapisih na internetu, že pravi kult. Zgodba o mladeniču, ki si želi žgati punk, hkrati pa ga doletijo vsi spremljajoči problemi najstništva, je iskrena, neposredna in zabavna, ti trije pojmi pa ustrezajo tudi filmu *Gremo mi po svoje*, kjer skupinica nadebudnih tabornikov »peca« dekleta iz sosednjega šotorišča, najeda taborniškemu vodji (Jurij Zrnc) in se spopada s težavami apatičnih ali preveč skrbnih staršev, kajti stari so ravno dovolj, da so

opazili prve razpoke na prej samoumevnih taborniških (in družbenih) pravilih in se odločili, da preizkusijo, kje se sistem zlomi. Tematika teh dveh filmov pa na prvo žogo morda ni najbolj ukrojena po vse bolj digitaliziranem svetu tehnološkega in socialnoomreženega eskapizma današnje mularije, zato ga na videz neobvezno vprašam o glasbi njegove mladosti.

»Moja prva plošča je bila *Revolver od Beatlesov*, nato *Stonesi*, pa *Pink Floyd* ... Potem je pa šlo proti rocku, *Allman Brothers Band*, pa v jazz ... poslušal sem zelo različne stvari.« Ker sem pričakoval nekaj drugega, blago kapituliram in neposredno namignem na punk. »No, seveda, ampak to je prišlo malce kasneje ... Mogoče mi je bil bolj zanimiv kot družbeno gibanje, ne pa toliko kot glasba. Potegnila me je ta energija, a v jedru punka nisem bil.«

Zdaj bo rekel, da še tabornik ni bil, potem pa se lahko skoraj poberem. »O, bil, bil,« me odreši. »V *Šiški smo imeli* Odred dobre volje, zdi se mi, da mi je oče sugeriral, da mi kakšna organizirana enota ne bi škodila in se je obneslo, bila mi je vseč ta narava in samostojnost, pa seveda druženje in punce. No, ob koncu osnovne šole mi je ta organiziranost in uniformiranost že presedala.« Pripomnim, da sta ti dve temi danes skoraj arhaični, pa so bili mladi gledalci kljub vsemu navdušeni. Ne strinja se povsem. »Vse se je preselilo na socialna omrežja na internetu in mulci verjetno na nek način pogrešajo drug način druženja in tega sami niti ne vedo. In potem, ko jim pokažeš nekaj ... ne bi rekel arhaičnega, ampak morda bolj tradicionalnega in obrobnega, s čimer so redko v stiku, se jim zdi zanimivo. Pa tudi starši jih v to ne usmerjajo, ker je logika, da je bolje, da je otrok doma, kot da ga pustijo ven v ta nevarni svet. Ne vidimo več mularije letati naokoli cele dneve, s kolesi in z loki in s puščicami.«

GREMO MI PO SVOJE

Da opraviva s tehničnimi podrobnostmi, ga vprašam, če je privrženec snemalne knjige. »V Distorziji sem si samo nekatere prizore natančneje zrisal. Če imaš tri mulce, ki se pogovarjajo v kleti, jih pač posnameš, bolj komplicirano je bilo pri posnetkih igranja benda, kjer sem moral pokriti bobnarja, pevca, kitarista ... Pri Gremo mi po svoje pa sva z direktorjem fotografije Simonom Tanškom mesec prej, ko sva že vedela za vse lokacije in poti sonca, zelo natančno označila, kateri kader bova snemala ob katerem času, tako da sva razbila sekvence, kar je zelo problematično v montaži, če nisi dovolj pripravljen. Tudi za ekipo je to naporno, če niso navajeni tako delati. Ampak bilo je vse jasno – debela črna bukla, nekaj sto strani, pozicije kamere in ure, ob katerih mora biti posneto.«

Pa je to vplivalo na mlade igralce? »Razložil sem jim princip in se niso ukvarjali s tem. So mladi, vajeni preskakovanja med temami, za nas tastare je to bolj problematično. Vem pa, da so se nekateri med snemanjem začeli zanimati za film. Ravno včeraj mi je eden izmed nastopajočih poslal scenarij za kratek film in to ni bil prvi, ki sem ga dobil ... Gojim si lastno konkurenco, ne vem pa, če je to pametno,« se zareži.

Videti je, da so mladi našli v njem zaupnika in sogovornika, s katerim se ne bojijo spregovoriti o problemih, ki se jih dotika v filmu, pomislim. Taborniki imajo probleme z razpadlimi zakoni staršev, med sabo se zbadajo glede zunanosti, otepajo se avtoritete ... Se z njimi pogovarja o vsem tem? »Ne,« je iskren. »Pogovarjamo se veliko, o vsem živem, o fuzbalu in ljubezni, ampak rad sem sproščen, poberem kak detajl iz njihovega življenja, njihovih duš ne raziskujem, scenarij pišem po intuiciji, najbolj bistvena stvar pri mladih igralcih pa je energija, morda celo bolj kot talent za igro; nekateri so imeli predhodne igralske izkušnje, pa mi niso bili zanimivi. Moja metoda, če uporabim to težko besedo, ni znanstvena ali raziskovalna, ampak bolj intuitivna. Za zasedbo tolikih pa potrebuješ ogromno časa. Zeleno luč za snemanje

Gremo mi po svoje smo dobili februarja 2008 in morali bi snemati poleti – danes učencev med šolo ne spuščajo ven zaradi filma – ampak sem se odločil in prestavil film za eno leto, da sem imel več časa za priprave in mir pri izbiri igralcev. Vmes je kak odpadel, kak nov se je pojavil ... tako se je iz osemsto kandidatov počasi delal izbor. Fotografiram jih, posnamem, včasih adaptiram kak dialog na njihov način govora. Ne padam na finto luštkanosti, morajo biti zanimivi.«

Povrh vsega pa še cinični, inteligentni, zvedavi in polni življenjskih resnic, ki so včasih bolj dodelane od misli njihovih staršev. V nasprotju z liki iz sodobnih mladinskih filmov TV Slovenije, kjer leseni in kritično podrežirani otroci iščejo skrite zaklade in nagajajo babici, je to prava osvežitev. Mladina dandanes pač ima svoje probleme, ki se jih ne da kar tako spregledati in odpraviti z lahkotnimi vsebinami. Tudi v Mihovem kratkem študentskem igranem filmu *Zakaj jih nisem vse postrelil?* (1989) ni prostora za sentimentalnost, kajti osnovnošolec v razred prinese pištolo in prestreli dlan zoprne učiteljice, ki se spravlja nadenj in nad njegovo punco, sošolko. Nemo, stilizirano, inteligentno in po več kot desetih letih še vedno (oziroma še bolj) aktualno. »Če smo dočakali Big Brotherja, bomo dočakali tudi šolsko streljanje,« reče. »Saj so že bili neki mejni primeri preteпов učitelja. Nočem biti moralist, ampak očitno nam gre na slabše.« Na moj vprašujoč pogled odgovori gladko in odločno. »Ker je vsa družba abotna, od politikov do medijev. To, kar danes beremo in gledamo na televiziji, je abotno. Upam, da se bodo mladi samoorganizirali in nam ponudili nove mehanizme bivanja in razvoja, ker tako več ne bo šlo.«

No, pa saj lahko kakšno rešitev ponudi slovenski film – ko se bo seveda izkopal iz brezna artističnih intenc na eni in kronične bolezni ugajanja gledalcem na drugi strani, postal vsaj malce bolj aktualen in artikuliran. Na dveh stolihih se pač ne da sedeti. Kar je dobro pri *Gremo mi po svoje*, je to, da je

njegov namen jasen in da v tem uspe. »Ne razmišljam ne o gledalcih ne o artizmu. Jaz razmišljam o tem, kako povedati zgodbo. Sem pripovedovalec. Včasih sem izrazil molčeč, kar lahko traja tedne. Ampak v družbi rad pripovedujem zgodbe, še posebej anekdotične. In ko jih sestavim skupaj, nastane film. Skozi film govorim tako, kot rad govorim sam.«

Zajadrava v pogovor o njegovi mladosti in o tem, da ga je najprej mikala igra, potem pa je po nasvetu očeta, igralca Janeza Hočevarja, malo raziskal režijo; vrneva se k temu, da je *Jebiga* sestavljen iz anekdot njegovih prijateljev in bližnjih. »Jebiga je bil projekt brez razpisa, Jaroslav Skrušny kot urednik je rekel, da se mu zdi zanimivo, in nam je dal sto rol 16-milimetrskega trakū, razvijanje, telekino, te stvari, ki jih televizija lahko brez problema dá, danes bi najbrž šel na digitalno in se znašel drugače. Brez papirja danes ne moreš na televiziji dobiti niti vezalk.«

V glavo se mi priplazijo besede ameriškega pisatelja Jonathana Franzna, da se kvaliteten ameriški igrani program seli na televizijo, kajti odrasli ne hodijo več v kino in ostajajo doma pred svojimi velikimi zasloni in plačljivimi kanali. Zakaj je pa pri nas na televiziji tako, kot je? »Zato, ker s televizijo, če govorimo o nacionalki, upravljajo politikanti. To je hiša gnoja in cenene zabave in harmonike, ki je sicer krasen instrument, ampak na nacionalki je v vlogi govedine. Pametnih urednikov se več ne upošteva, mladinskemu programu se krčijo sredstva, delajo se idiotizmi za mase ... To je sramota, nacionalko bi bilo potrebno do temeljev razsuti in ponovno postaviti. V tej hiši je nekaj tisoč ljudi, od katerih je nekaj izjemno sposobnih, in je res škoda, da ne pridejo do izraza – od tehnikov do urednikov in novinarjev, ampak so enostavno zatrti. Tam razpadajo kariere, razpada cel program, cela hiša, namesto da bi ravno zdaj naredili izjemen program, ampak pogoji so tako bedni, da moraš v enem dnevu posneti pol ure. Tega se ne bo nihče lotil, jaz gotovo ne. Pod takšnimi pogoji ne moreš delati.« V

njegovem glasu ni moraliziranja ali neargumentiranega razsuvanja, prej žalost in bes nad statusom nečesa, na kar bi morali biti ponosni. Strinja se, da moramo ravno režiserji in filmski ustvarjalci verjeti v svoj naš in našo televizijo. »Publika si vedno zapomni samo slabo, tega, kar je dobro, ne. Od leta 2000 je bilo precej filmskih uspešnic, pa bova danes spet brala na netu, da slovenskih filmov nihče ne gleda. Ljudje imajo pač slab spomin.«

In kaj sledi, da bo vredno spominjanja? »Scenarij z naslovom *Gusarji imam v razvoju*, sicer je tudi komedija, ukvarja pa se s problemom jezika – Irec se znajde v Ljubljani, ne da bi vedel, da je Irec. Imam ga že dve leti v razvoju. Zdaj imam v pripravi kratek film brez besed, ki govori o slovenski ljubezni do lastnine prek raznih simbolov. Gotovo bi delal še kaj z mladimi, rad bi imel na zalogi še kakšno stvar, ki bi jo lahko realiziral brez večjih sredstev.« Vesel sem, ko proti koncu omeni, da bi rad še kaj posnel za mlade. Mogoče bo kakšen mulc na jedilniku Hočevarjevih filmov v tej državi celo zrasel v normalnega človeka. In ohranil to zvedavost, nabritost in iskrenost ter šel po svoje.

Film *Gremo mi po svoje* je na 13. FSF prejel nagrado za najboljši film po izboru občinstva, Jurij Zrnec pa si je z Gojmirjem Lešnjakom-Gojcem (*Trst je naš!*) delil vesno za najboljšo moško glavno vlogo. Na sporedu slovenskih kinematografov bo od 4. novembra 2010.